

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (seitsmes koda)

27. oktoober 2022 *

Eelotsusetaotlus – ELTL artikkel 56 – Teenuste osutamise vabadus – Filmikunsti- ja audiovisuaalteoste loomise ja tootmise teenused – Tasulise televisiooniteenuse operaatorid – Tasulise televisiooniteenuse operaatorite makstav abonementtasu – Tasust saadava tulu sihtotstarbeline kasutamine – Piirang – Liiga juhuslik või liiga kaudne mõju

Kohtuasjas C-411/21,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Supremo Tribunal Administrativo (Portugali kõrgeim halduskohus) 10. märtsi 2021. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 5. juulil 2021, menetluses

Instituto do Cinema e do Audiovisual IP

versus

NOWO Communications SA,

EUROOPA KOHUS (seitsmes koda),

koosseisus: koja president M. L. Arastey Sahún, kohtunikud N. Wahl (ettekandja) ja J. Passer,

kohtujurist: A. Rantos,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Instituto do Cinema e do Audiovisual IP, esindajad: *advogados* M. Ferreira, A. Moura Portugal, I. Teixeira ja A. T. Tiago,
- NOWO Communications SA, esindaja: *advogado* R. Camacho Palma,
- Kreeka valitsus, esindajad: A. Magrippi, O. Patsopoulou, M. Tassopoulou ja D. Tsagkaraki,
- Euroopa Komisjon, esindajad: M. Afonso, G. Braun ja M. Mataija,

* Kohtumenetluse keel: portugali.

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb ELTL artikli 56 tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud Instituto do Cinema e do Audiovisual IP (filmi- ja audiovisuaalinstituut, edaspidi „ICA“) ja NOWO Communications SA (edaspidi „NOWO“) vahelises kohtuvaidluses niisuguse abonementtasu kehtestamise üle, mida peavad tasuma televisiooniteenuse operaatorid.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 3 ICA on asutus, kelle ülesanne on anda 6. septembri 2012. aasta seaduse nr 55/2012 riigi tegevuse põhimõtete kohta kinokunsti ning filmi- ja audiovisuaaltegevuse edendamisel, arendamisel ja kaitsel (Lei n.º 55/2012 – Princípios de ação do Estado no quadro do fomento, desenvolvimento e proteção da arte do cinema e das atividades cinematográficas e audiovisuais) (*Diário da República*, I seeria, nr 173/2012, 6.9.2012) kohaselt eelkõige rahalist toetust filmikunsti ja audiovisuaalse sisu loomiseks.
- 4 Seda toetust rahastatakse eelkõige iga-aastasest abonementtasust, mida televisiooniteenuse operaatorid peavad kõnealuse seaduse artikli 10 lõike 2 alusel maksma (edaspidi „abonementtasu“), ja reklaami edastamise maksust, mis on ette nähtud nimetatud seaduse artikli 10 lõikes 1.
- 5 ICA kui abonementtasu kogumise eest vastutav asutus nõudis 2013. aasta augustis tasulise televisiooniteenuse operaatorilt NOWO abonementtasu summas 886 042,50 eurot.
- 6 NOWO vaidlustas vastava maksuotsuse Tribunal Administrativo e Fiscal de Almadás (Almada haldus- ja maksukohus, Portugal), väites sisuliselt, et abonementtasu ei ole liidu õigusega kooskõlas.
- 7 Kohus rahuldab NOWO kaebuse ja leidis, et arvestades filmikunsti ja audiovisuaalse sisu loomise toetuskava eesmärki ja tunnuseid, on see kava vastuolus ELTL artikliga 56. Ta leidis eelkõige, et abonementtasust saadava tulu eesmärk on rahastada üksnes Portugali filmikunsteoste edendamist ja levitamist, mistõttu saadud tulu sihtotstarbeline kasutamine vähendab kodumaise toodangu maksumust võrreldes välismaise toodanguga ja seab seetõttu kaudselt halvemasse olukorda nende teenuste piiriülese osutamise võrreldes samade teenuste riigisisese osutamisega.
- 8 ICA esitas selle otsuse peale eelotsusetaotluse esitanud kohtule apellatsioonkaebuse ja väitis, et abonementtasu on liidu õigusega kooskõlas – eelkõige ei riku see ELTL artiklit 56.
- 9 Ta väidab, et ELTL artikli 56 kohaldamine ei ole põhjendatud ühegi piiriülese asjaoluga, sest tasuliste televisiooniteenuste osutamine piirdub Portugali territooriumiga. Peale selle tugines esimese astme kohus ICA hinnangul ekslikule eeldusele, et abonementtasu on mõeldud ainult Portugali filmikunsteoste edendamise ja levitamise rahastamiseks, samas kui tegelikult saavad sellest kasu ka Euroopa teosed. Lõpetuseks leiab ICA, et isegi kui abonementtasust saadav tulu oli

mõeldud kodumaiste teoste rahastamiseks, ei saa teha järeldust, et kõnealune tasu on liidu õigusega vastuolus, kui puuduvad tõendid, et televisiooniteenuse operaatorid eelistaksid Euroopa päritolu teostele kodumaiste teoste ostmist seetõttu, et rahastatakse ja toetatakse kodumaiseid teoseid.

- 10 Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab vajalikuks pöörduda Euroopa Kohtusse, kuna esineb tõsiseid kahtlusi, kas abonementtasu on ELTL artikliga 56 kooskõlas.
- 11 Neil asjaoludel otsustas Supremo Tribunal Administrativo (Portugali kõrgeim halduskohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas [seaduse nr 55/2012] artikli 10 lõige 2, kui seda tõlgendada nii, et selles ette nähtud tasu on mõeldud üksnes Portugali filmikunsti- ja audiovisuaalteoste edendamise ja levitamise rahastamiseks, võib põhjustada liikmesriikidevahelise teenuste osutamise kaudset diskrimineerimist võrreldes vastava riigisisese teenuste osutamisega, kuna see muudab teenuste osutamise liikmesriikide vahel raskemaks kui teenuste osutamise ainult ühe liikmesriigi piires, rikkudes nii ELTL artikli 56 sätteid?
2. Kas asjaolu, et teistes Euroopa Liidu liikmesriikides kehtivad samad või samalaadsed süsteemid, nagu on ette nähtud seadusega nr 55/2012, võib muuta esimesele küsimusele antavat vastust?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

- 12 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas ELTL artiklit 56 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisese õigusnormid, millega on kehtestatud tasu filmikunsti- ja audiovisuaalteoste edendamise ja levitamise rahastamiseks.
- 13 Esimesena tuleb märkida, et see küsimus põhineb eeldusel, et seaduse nr 55/2012 artikli 10 lõikega 2 kehtestatud abonementtasust saadavat tulu kasutatakse sihtotstarbeliselt Portugali filmikunsti- ja audiovisuaalteoste arendamise, edendamise ja levitamise rahastamiseks.
- 14 Siiski nähtub Euroopa Kohtule esitatud toimikust, et esiteks ei tulene selline tõlgendus selgelt kõnealuse seaduse sätetest ja et teiseks vaidlesid niisugusele riigisisese õiguse tõlgendusele eelotsusetaotluse esitanud kohtus vastu ICA ja käesolevas menetluses nii ICA kui ka komisjon.
- 15 Olgu märgitud, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt eeldatakse, et liidu õiguse tõlgendamist puudutavad küsimused, mis liikmesriigi kohus on esitanud õiguslikus ja faktilises raamistikus, mille ta on määratlenud omal vastutusel ja mille õigsuse kontrollimine ei ole Euroopa Kohtu ülesanne, on asjakohased (6. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus Târşia, C-69/14, EU:C:2015:662, punkt 12 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 16 Täpsemalt ei ole ELTL artiklis 267 ette nähtud õiguslase koostöö süsteemi raames Euroopa Kohtu ülesanne kontrollida või seada kahtluse alla liikmesriigi kohtu poolt riigisisestele õigusnormidele antud tõlgenduse õigsust, sest nende tõlgendamine kuulub liikmesriigi kohtu ainupädevusse. Ühtlasi tuleb Euroopa Kohtul liikmesriigi kohtu esitatud eelotsusetaotlust

menetledes arvestada riigisisese õiguse tõlgendust nii, nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus seda talle on selgitanud (6. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus Târşia, C-69/14, EU:C:2015:662, punkt 13 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 17 Järelikult ei saa Euroopa Kohus seada kahtluse alla eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt riigisisesele õigusele antud tõlgendust, eriti mis puudutab abonementtasu sihtotstarbelist kasutamist.
- 18 Teisena märkisid komisjon ja Kreeka Vabariik Euroopa Kohtu menetluses, et kuivõrd Portugali õigusnormidest ei nähtu otsesõnu, et abonementtasust saadavat tulu kasutatakse sihtotstarbeliselt üksnes Portugali filmikunsti- ja audiovisuaalsete tegevuste edendamiseks, tuleb seda tasu analüüsida muude liidu õiguse sätete kui ELTL artikli 56 alusel. Ühelt poolt on abonementtasu komisjoni sõnul niisiis osa audiovisuaalsetele teostele antavast abikavast komisjoni 17. juuni 2014. aasta määruse (EL) nr 651/2014 [ELTL] artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT 2014, L 187, lk 1), artikli 54 tähenduses. Teiselt poolt on selle institutsiooni ja Kreeka Vabariigi sõnul abonementtasu kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. märtsi 2010. aasta direktiiviga 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv) (ELT 2010, L 95, lk 1), mille sätted võimaldavad liikmesriikidel näha ette rahalist toetust nende territooriumil asuvatele meediateenuse osutajatele, kui kogutud rahaliste vahendite eesmärk on toetada Euroopa päritolu teoseid.
- 19 Kuigi on tõsi, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt ei takista asjaolu, et eelotsusetaotluse esitanud kohus on eelotsuse küsimuse sõnastuses viidanud vaid liidu õiguse teatud sätetele, Euroopa Kohut esitamast sellele kohtule kogu tõlgenduslikku teavet, mis võib viimasel aidata menetletavat kohtuasja lahendada, olenemata sellest, kas liikmesriigi kohus on neile aspektidele oma küsimustes viidanud või mitte (7. märtsi 2017. aasta kohtuotsus X ja X, C-638/16 PPU, EU:C:2017:173, punkt 39).
- 20 Siiski on oluline üle korrata, et vaid eelotsusetaotluse esitanud kohus on pädev määratlema tema poolt Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste eseme. Üksnes asja menetleval ja selle lahendamise eest vastutaval liikmesriigi kohtul on kohtuasja eripära arvesse võttes õigus hinnata eelotsuse vajalikkust asjas otsuse langetamiseks ning Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust (11. juuli 2013. aasta kohtuotsus Belgian Electronic Sorting Technology, C-657/11, EU:C:2013:516, punkt 28).
- 21 Kuigi ei ole välistatud, et määruse nr 651/2014 ja direktiivi 2010/13 sätted on asjakohased nende teoste rahastamise puhul filmikunsti- ja audiovisuaalteoste edendamise raames, ei ole Euroopa Kohtu ülesanne siiski muuta käesoleva eelotsusetaotluse eset, milles eelotsusetaotluse esitanud kohus on piirdunud üksnes ELTL artikli 56 tõlgendamisega selleks, et hinnata abonementtasu kooskõla kõnealuse sättega.
- 22 Nimetatud sätte tõlgendamisega seoses tuleb sedastada, et ELTL artikli 56 kohaselt on liidu piires keelatud piirata teenuste osutamise vabadust liikmesriikide kodanike puhul, kes asuvad mõnes teises liikmesriigis kui isik, kes on teenuse adressaat.

- 23 Niisugused teenuste osutamise vabaduse piirangud on liikmesriigi meetmed, mis keelavad või takistavad selle vabaduse kasutamist või muudavad selle vähem atraktiivseks (3. märtsi 2020. aasta kohtuotsus *Google Ireland*, C-482/18, EU:C:2020:141, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 24 Niisugused teenuste osutamise vabaduse piirangud võivad olla lubatud ainult siis, kui nendega taotletakse õiguspärasest eesmärgi, mis on EL toimimise lepinguga kooskõlas ja ülekaaluka üldise huviga põhjendatud, tingimusel et sellisel juhul on piirangud taotletava eesmärgi saavutamise tagamiseks sobivad ega lähe kaugemale sellest, mis on eesmärgi saavutamiseks vajalik (18. juuni 2019. aasta kohtuotsus *Austria vs. Saksamaa*, C-591/17, EU:C:2019:504, punkt 139 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 25 Samuti tuleb tõdeda, et kindlalt väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on teenuste osutamise vabadusest mõeldud kasu saama nii teenuste osutaja kui ka nende saaja (8. septembri 2009. aasta kohtuotsus *Liga Portuguesa de Futebol Profissional ja Bwin International*, C-42/07, EU:C:2009:519, punkt 51 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 26 Käesoleval juhul soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus kindlaks teha, kas abonementtasu piirab teenuste osutamist liidus, sest sellest tasust saadava tulu sihtotstarbeline kasutamine Portugali filmikunsti- ja audiovisuaalteoste tootmiseks ja edendamiseks vähendaks Portugalis asuvate teenuseosutajate osutatavate teenuste kulusid ja lihtsustaks nende teenuste kasutamist teistes liikmesriikides asuvate teenuseosutajate osutatavate teenuste arvelt.
- 27 Sellega seoses tuleb kõigepealt tõdeda, et nii audiovisuaalmeedia teenuste pakkujad kui ka niisugused televisiooniteenuse operaatorid nagu NOWO on oma tegevuse raames filmikunsti- ja audiovisuaalteoste tootmise teenuste saajad ning nad võivad tugineda ELTL artiklile 56.
- 28 Seejärel olgu märgitud, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu antud teabest nähtub, et seaduse nr 55/2012 artikli 10 lõike 2 eesmärk ei ole reguleerida filmikunsti- ja audiovisuaalteoste tootmise teenuseid, vaid kehtestada televisiooniteenuse operaatoritele abonementtasu selleks, et rahastada niisuguste teoste edendamist ja levitamist.
- 29 Väljakujunenud kohtupraktikast nähtub aga, et ELTL artiklis 56 kehtestatud keeluga ei ole vastuolus riigisiseseid õigusnormid, mille eesmärk ei ole reguleerida asjaomaste ettevõtjate teenuste osutamise tingimusi ja mille võimalik piirav mõju teenuste osutamise vabadusele on liiga juhuslik ja liiga kaudne selleks, et neis kehtestatud kohustust saaks pidada seda vabadust takistavaks (27. aprilli 2022. aasta kohtuotsus *Airbnb Ireland*, C-674/20, EU:C:2022:303, punkt 42 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 30 Kuna käesoleval juhul ei ole ühelt poolt täpsustatud abonementtasust saadava tulu kogusummat ja asjaolu, et sellest tasust saadava tulu eesmärk on toetada filmikunsti- ja audiovisuaalteoste tootmist kogu majandussektori ulatuses, siis ei ole võimalik tõendada, et nimetatud tasul on teenuste osutamise vabadusele piirav mõju.
- 31 Kõigepealt ei ole Euroopa Kohtule esitatud toimiku alusel võimalik välja arvutada filmikunsti- ja audiovisuaalteoste loomise ja tootmise toetuse kogusummat, mida rahastatakse abonementtasust saadavast tulust. Äärmisel juhul saab ehk märkida, et Euroopa Kohtule esitatud toimikust nähtub, et käesoleval juhul nõutakse NOWO-lt 2013. aasta abonementtasuna 886 042,50 euro suurust

summat, samas kui nimetatud abonementtasust saadavat tulu tuleb sihtotstarbeliselt kasutada terve filmikunsti- ja audiovisuaalse tootmise sektori toetamiseks, ning et seda summat tuleb hinnata filmikunsti- ja audiovisuaalteoste tootmise üldkuludest lähtudes.

- 32 Seejärel olgu märgitud, et filmikunsti- või audiovisuaalteose tootmiseks on vaja kasutada arvukalt erinevate teenuste osutajaid, keda kaasatakse tootmise erinevates etappides ja kes pakuvad erinevaid teenuseid.
- 33 Lõpuks, kuna abonementtasust saadava tulu jaotamine on tingimuslik, ei saa väita, et sellest saab kasu iga toodetud teos.
- 34 Selle tulemuseks on, et rahaline toetus, mille kogusummat ei ole kindlaks määratud, jaotatakse tingimuslikult suure hulga filmikunsti- ja audiovisuaalteoste tootmiste ning erinevates tootmisetappides kaasatud teenuseosutajate vahel, mistõttu toetuse mõju filmikunsti- ja audiovisuaalteoste tootmise teenuste hinnale tuleb Euroopa Kohtu käsutuses olevate andmete põhjal pidada ebaselgeks või isegi hüpoteetiliseks.
- 35 Teiselt poolt, hind ei ole ainus filmikunsti- ja audiovisuaalteoste ostmise olulise tähtsusega tegur.
- 36 Televisiooniteenuse operaatori valik osta filmikunsti- või audiovisuaalteoseid sõltub nimelt ka kultuuriga seotud teguritest, eelkõige igas liikmesriigis valitsevast eripärast ja üldsuse ootustest.
- 37 Seetõttu ei saa Euroopa Kohtu käsutuses olevaid andmeid arvestades tõendada, et abonementtasust laekuvate tulude sihtotstarbelise kasutamise tulemusena eelistatakse Portugali filmikunsti- ja audiovisuaalteoste tootmiseks vajalikke teenuseid teistes liikmesriikides asuvate teenuseosutajate pakutavate teenuste arvelt, mistõttu tuleb neil asjaoludel pidada võimalikku mõju, mida abonementtasu võib avaldada filmikunsti- ja audiovisuaalteoste tootmiseks vajalike teenuste osutamisele, liiga juhuslikuks ja liiga kaudseks, et see saaks kujutada endast piirangut ETLT artikli 56 tähenduses.
- 38 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et ETLT artiklit 56 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus riigisisised õigusnormid, millega on kehtestatud tasu filmikunsti- ja audiovisuaalteoste edendamise ja levitamise rahastamiseks, juhul kui selle tasu võimalik mõju vabadusele osutada niisuguste teoste tootmise teenuseid on liiga juhuslik ja liiga kaudne, et kujutada endast piirangut kõnealuse sätte tähenduses.

Teine küsimus

- 39 Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas esimesele küsimusele antavat vastust võib muuta tõik, et teistes liidu liikmesriikides on olemas samad või samalaadsed süsteemid nagu see, mis on ette nähtud seadusega nr 55/2012.
- 40 Teine küsimus põhineb eeldusel, et abonementtasu kuulub ETLT artikliga 56 kehtestatud keelu kohaldamisalasse. Esimesele küsimusele antud vastusest aga nähtub, et Euroopa Kohtu käsutuses olevaid andmeid arvestades see nii ei ole. Sellele küsimusele ei ole seega vaja vastata.

Kohtukulud

- 41 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (seitsmes koda) otsustab:

ELTL artiklit 56 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus riigisiseseid õigusnormid, millega on kehtestatud tasu filmikunsti- ja audiovisuaalteoste edendamise ja levitamise rahastamiseks, juhul kui selle tasu võimalik mõju vabadusele osutada niisuguste teoste tootmise teenuseid on liiga juhuslik ja liiga kaudne, et kujutada endast piirangut kõnealuse sätte tähenduses.

Allkirjad